

Есько Юлія,

заступник директора з навчально-виховної роботи,
КЗО «Криворізька спеціальна школа «Сузір'я» ДОР»

esckouliya@gmail.com

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ Й ПРОВЕДЕННЯ ДИСТАНЦІЙНИХ КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИТКОВИХ ЗАНЯТЬ ДЛЯ УЧНІВ З ТЯЖКИМИ ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ

***Анотація.** В умовах воєнного стану особливо актуальними стають вимоги до здійснення дистанційних корекційно-розвиткових занять для учнів з тяжкими порушеннями мовлення. Представлено досвід роботи вчителя-логопеда з урахуванням набутого досвіду.*

***Ключові слова:** дистанційне навчання, змішана форма, тяжкі порушення мовлення, учні, корекційно-розвиткові заняття, спеціальний заклад.*

***Annotation.** In the conditions of martial law, the requirements for remote corrective and developmental classes for students with severe speech disorders become especially relevant. The work experience of a speech therapist teacher is presented, taking into account the acquired experience.*

***Key words:** distance learning, mixed form, severe speech disorders, students, corrective and developmental classes, special institution.*

Актуальність теми. Особливістю навчання та реабілітації дітей з особливими освітніми потребами, зокрема дітей з тяжкими порушеннями мовлення, є реалізація корекційно-розвиткової складової освітнього процесу відповідно до індивідуальних особливостей, потреб та можливостей учня.

Вивчення проблеми подолання тяжких порушень мовлення у дітей спеціальної школи засвідчують, що успішність даного процесу залежить від напрямів корекційної роботи з урахуванням індивідуального потенціалу дитини

[1 - 3]. Ці завдання у спеціальному закладі вирішує вчитель корекції мовлення, у закладі загальної середньої освіти – вчитель-логопед [4].

В умовах воєнного часу широкою практикою набуває онлайн навчання, тобто навчання за дистанційною формою. Постає питання: а чи можливо організувати проведення корекційно-розвиткових занять з корекції мовлення дистанційно? Відповідь: «Так, можливо», хоча справедливо буде зауважити, що доцільнішою формою навчання, як засвідчує практика спеціальної школи, в цьому випадку буде саме змішана форма.

Мета статті – розкрити особливості організації й проведення дистанційних корекційно-розвиткових занять для учнів з тяжкими порушеннями мовлення.

Результати дослідження. Ефективна організація проведення корекційно-розвиткових занять з корекції мовлення за дистанційною формою навчання для дітей з особливими освітніми потребами, зокрема для дітей, які мають мовленнєві порушення, розпочинається з обстеження мовленнєвого розвитку.

У першу половину вересня місяця, з 01.09. по 15.09. у спеціальному закладі і впродовж вересня в закладах загальної середньої освіти вчитель корекції мовлення (вчитель-логопед) здійснює мовленнєву діагностику здобувачів освіти, що включає в себе: обстеження звуковимови, фонетичної, темпо-ритмічної, ритміко-інтонаційної, лексичної, граматичної сторони мовлення й розвиток зв'язного мовлення та комплектує групи (в кількості 3-6 осіб) для проведення занять з урахуванням ступеня тяжкості мовленнєвих порушень. Наприклад, вчитель корекції мовлення формує групу учнів, до якої входять діти, які мають мовленнєві порушення – дизартрія, або це буде група дітей, які мають загальне порушення мовлення III рівня, або це група учнів, які мають порушення письма та читання.

Після цього вчитель складає розклад індивідуальних та групових корекційно-розвиткових занять. Розклад складається відповідно до чинного законодавства України, з урахуванням того, що корекційно-розвиткові заняття для учнів 1-4 класів повинні закінчитися до 18.00 год., а для учнів старших

класів (5-10 класи) – до 19.00 год. Коли розклад індивідуальних та групових корекційних занять складено, вчитель корекції мовлення познайомить з ним учнів та їх батьків. Для цього доцільно провести батьківські збори в режимі онлайн через платформи ZOOM, Google Meet, Google Classroom або месенджери Viber, Telegram, WhatsApp.

На батьківських зборах варто звернути увагу батьків на наступні організаційні моменти:

- проведення корекційно-розвиткових занять відбувається виключно після уроків, у другу половину дня відповідно до складеного розкладу;
- обрання онлайн платформи або месенджера, який є зручним для дитини, батьків та вчителя з корекції мовлення;
- обрання режиму проведення корекційних занять (синхронний/асинхронний).

Тут варто зауважити, що при проведенні корекційно-розвиткових занять в умовах воєнного часу, доцільно обрати змішану форму навчання: заняття проводити дистанційно, 1 раз на тиждень або, можливо, 1 раз на два тижні проводити очну консультацію для дитини і, головне, для її батьків. Для того, щоб батьки розуміли, яку саме корекційну роботу здійснює вчитель корекції розвитку (вчитель-логопед) під час корекційно-розвиткових занять.

Обстеження звуковимови дитини також реально проводити в режимі офлайн (у вересні).

Зокрема, варто обговорити:

- порядок дій у разі, якщо оголошено повітряну тривогу під час того, коли проводиться онлайн-заняття;
- розташування робочого місця дитини з урахуванням дотримання безпечної відстані від гаджету (персональний комп'ютер, планшет, телефон тощо);
- детально пояснити правила проведення онлайн-занять не лише дітям, а й їхнім батькам (як підняти руку та дати відповідь у чаті, як виконувати інтерактивні вправи, здійснювати онлайн-тестування тощо).

Багато, щоб батьки були присутні на онлайн-заняттях. Адже дорослий може легше привернути увагу дитини до монітору комп'ютера, планшета, телефона, швидше усунути, налагодити технічні проблеми, які можуть виникнути раптово під час заняття.

Крім того, з досвіду роботи, можна впевнено сказати, що в присутності батьків діти є особливо старанними.

Результативною є й така форма роботи як надання щоденних консультацій батькам щодо виконання різноманітних вправ, завдань на закріплення мовленнєвого матеріалу (в онлайн-режимі).

Взагалі, варто зазначити, що будь-яка корекційна робота, зокрема логопедична, є безрезультативною за відсутності налагодженого тісного контакту з батьками. Саме вони контролюють та відпрацьовують вдома застосовані мовленнєві навички дитиною під час корекційних занять. Одним словом, потрібно докласти всіх зусиль щодо налагодження партнерства і взаємодії всіх учасників освітньо-корекційного процесу.

За результатами обстеження учнів, що здійснюються у вересні, та з урахуванням висновку про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку дитини, надану інклюзивно-ресурсним центром, вчитель корекції мовлення відповідно до корекційно-розвиткових програм «Корекція мовлення» (1-4 кл. або 5-10 кл.) складає календарне планування, за яким буде здійснюватися підготовка та проведення корекційно-розвиткових занять.

З метою якісної організації проведення корекційно-розвиткових занять за дистанційною формою навчання особливу увагу вчителю корекції мовлення (вчителю-логопеду) потрібно приділити підготовці до кожного заняття, а саме: ретельно відібрати наочний та мовленнєвий матеріал; переглянути та адаптувати величезну кількість відео-продукції; розробити інтерактивні вправи, тестові завдання тощо.

З метою конструктивної комунікації необхідно налагодити візуальний зоровий контакт з учнями з допомогою таблиць, текстів, анімацій, презентацій тощо. Втім, варто пам'ятати, що слайди презентації створюються в одному

стилі, надписи друкуються шрифтом, який зручний для читання. Взагалі головною вимогою до відбору наочного матеріалу для дітей з особливими освітніми потребами є доцільність, відповідність віку та доступність у сприйнятті.

Надзвичайно важливим етапом у підготовці до проведення заняття є відбір мовленнєвого матеріалу: вірші, скороговки, чистомовки, загадки, оповідання, казки тощо, який має бути доступним і абсолютно зрозумілим дитині. Але не варто переобтяжувати заняття різноманітністю мовленнєвого матеріалу. Він має бути доцільним, лаконічним, виправданим і надаватися в тому обсязі, який може засвоїти дитина.

Наступне, на що необхідно звернути увагу при підготовці до корекційного заняття, – це вибір корекційних форм, прийомів та методів роботи з дітьми, які мають мовленнєві порушення.

Ефективність усієї корекційної роботи з дітьми, які мають різні мовленнєві порушення залежить від поетапної послідовності і побудови корекційно-розвиткового заняття. Види робіт плануються з урахуванням загальнодидактичного принципу: від простого до складного.

Корекційно-розвиткове заняття повинно бути чітко сплановане та продумане так, щоб діти не втомлювались. Для цього вчителю корекції мовлення (вчителю-логопеду) потрібно постійно переключати їх увагу, спираючись на різні аналізатори.

Важливо вчасно помітити, коли і як переключити увагу дитини на інший вид діяльності. Коли дитина починає відволікатися – вже пізно, адже порушується атмосфера заняття, втрачається емоційний зв'язок.

Також кожний педагог, який працює з дитиною з особливими освітніми потребами повинен добре знати її особливості (поведінка, розвиток психічних процесів, рівень сформованості мовлення тощо). Кожна дитина у повному сенсі особлива: у неї свій тип сприймання, уваги, пам'яті, характер і темперамент, це також потрібно враховувати при підготовці до заняття.

Наступний етап в організації освітньо-корекційного процесу за дистанційною формою навчання – це корекційно-розвивальний, який реалізується на спеціальних корекційно-розвиткових заняттях та складається з:

I. *підготовчого етапу*, до якого входить:

- облаштування вчителем корекції мовлення власного безпечного робочого місця таким чином, щоб діти мали змогу бачити його обличчя;
- розміщення технічних приладів (ноутбук, персональний комп'ютер, планшет тощо) таким чином, щоб на екран гаджету не потрапляло яскраве світло, сонячні промені, що призводить до нечіткого зображення;
- приділення уваги розташуванню предметів, які можуть потрапити на екран; необхідно потурбуватися, щоб не було зайвих предметів, які можуть попасти у поле зору дітей та відволікти їх від заняття;
- приділення уваги місцезоташуванню дітей таким чином, щоб вчитель корекції мовлення обов'язково бачив їх обличчя, чув їхні відповіді;
- мотивація учнів на навчання;
- обов'язкове дотримання вимог щодо захисту персональних даних учасників освітньо-корекційного процесу в електронному освітньому середовищі;
- завчасне попередження батьків та учнів про розклад та початок онлайн-занять.

II. Основний етап - *корекційний*, який полягає в:

- активному використанні корекційних методів, прийомів та проведенні комплексів артикуляційної, мімічної, дихальної гімнастики, кінестетичних вправ, «хвилинки релаксації», вправ для очей, руханок тощо;
- дотримання правила: «Не можна говорити в простір». Не починати спілкування, якщо діти ще не налаштовані на сприймання змісту корекційного заняття;
- утриманні на постійному контролі виразності вимови дитини, чіткого промовляння дотримання слів, фраз. Не можна залишати поза увагою жодної помилки у вимові дитини;

- дотримання спокійного, доброзичливого необтяжливого стилю спілкування з учнями. При цьому створити таку позитивну атмосферу, щоб у дітей виникала потреба в спілкуванні та пам'ятати, що поряд із постійним спілкуванням варто максимально розвивати самостійність дитини, яка потрібна для соціальної адаптації в зрілому віці;

- контроль за власним мовленням, яке є зразком для наслідування учнем (учнями).

- мовлення вчителя має бути чітким, емоційно насиченим, нормальної гучності, неквапливим, виразним і зрозумілим за змістом.

III. Заключний етап – *контрольно-підсумковий*, коли вчитель корекції мовлення в кінці заняття здійснює словесне оцінювання мовленнєвої діяльності учнів, у вигляді усних оцінювальних суджень, які стосуються лише якісного результату засвоєння мовленнєвого матеріалу, а не особистості школяра.

Висновки. Підсумовуючи зазначене, доцільно наголосити, що ефективна організація проведення корекційно-розвиткових занять з корекції мовлення за дистанційною формою навчання для дітей з особливими освітніми потребами, зокрема для дітей, які мають мовленнєві порушення, можлива та складається з наступних кроків:

1. Проведення обстеження мовленнєвого розвитку дитини.
2. Комплектування груп з урахуванням ступеня тяжкості мовленнєвих порушень.
3. Складання розкладу індивідуальних та групових корекційно-розвиткових занять.
4. Ознайомлення дітей, їхніх батьків з розкладом корекційно-розвиткових занять, умовами проведення онлайн-занять шляхом організації батьківських зборів в режимі онлайн.
5. Складання календарного планування відповідно до корекційно-розвиткових програм.
6. Ретельна підготовка до кожного заняття.

7. Щоденні консультації для батьків в режимі онлайн та очна консультація для дитини та її батьків.

Всі ці кроки можливі та реальні за умови обрання змішаної форми навчання.

Список використаних джерел

1. Пахомова, Н. (2005). Мовленнєва готовність дітей дошкільного віку з тяжкими вадами мовлення. *Дефектологія*. С. 48-50.

2. Пахомова, Н., Баранець І. (2022). Напрями корекційної роботи з дітьми із тяжкими порушеннями мовлення в умовах воєнного стану. *Науковий часопис*. Випуск 43. *Корекційна педагогіка*. С. 57-60.

3. Malynovych, L. (2020). Aspects of indices determination of the children's psychological readiness to the school education. *Збірник наукових праць ЛОГОΣ*, 132-138. <https://doi.org/10.36074/05.06.2020.v2.55>. URL: <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/logos/article/view/3349> (last accessed 2023/02/10).

4. Коломоєць А.О., Луценко Л.М. (2020). Деякі аспекти здійснення комплексної реабілітації осіб з порушеннями слуху в умовах спеціального закладу освіти. *Збірник наукових праць ЛОГОΣ*, 24-28. <https://doi.org/10.36074/18.09.2020.v3.08>. URL: <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/logos/article/view/4676> (дата звернення: 10.02.2023).